

Zapraszamy do zgłaszania zadań w ramach programu „Rozwój lokalny”, które będą odpowiedzią na zdiagnozowane problemy, przyczynią się do realizacji wizji miasta, a przez to wpłyną na poprawę życia w Kędzierzynie-Koźlu!

Zdiagnozowane problemy:

➤ **Depopulacja miasta – kryzys demograficzny związany z ubytkiem ludności miasta (do 2050 roku szacuje się ubytek w wysokości około 50% ludności miasta).**

W Kędzierzynie-Koźlu doszło do sprzężeń kilku zjawisk wpływających na odpływ ludności w długiej perspektywie czasu. Odpływ ludności notowany był już od lat 90-tych, co było specyficzne dla Opolszczyzny (m. in. podwójne obywatelstwo). Dzisiejszego obrazu struktury demograficznej należy poszukiwać w następujących przyczynach:

1. Przyczyny naturalne związane ze strukturą ludności (wyże i niższe demograficzne) oraz przyczyny ekonomiczno-społeczne związane z odpływem mieszkańców poza jego obszar funkcjonalny (systematyczny ubytek ludności, w szczególności w kategoriach wieku produkcyjnego).
2. Mało zróżnicowana struktura gospodarki miasta, która uzależniona była od jednego lub kilku dużych zakładów przemysłowych, które w nowych warunkach społeczno-ekonomicznych okazywały się mało elastyczne. Powodowało to zmniejszenie zatrudnienia, a tym samym wpływało na ofertę rynku pracy. Mobilni mieszkańcy miasta wyjeżdżali w poszukiwaniu pracy.
3. Mniej korzystna lokalizacyjna geograficzna w stosunku do sąsiednich aglomeracji. Wpłynęło to m. in. na zmiany w sferze gospodarczej, lokowanie nowych inwestycji.
4. Rosnące niedopasowanie miejsc pracy, edukacji i usług w odniesieniu do potrzeb mieszkańców oraz rosnąca podaż pracy, edukacji i usług w konkurencyjnych ośrodkach. Mobilność mieszkańców w połączeniu z ich aspiracjami oraz możliwością ich zaspokojenia m. in. w dużych aglomeracjach lub za granicą przyczyniała się do odpływu mieszkańców.

➤ **Rosnące obciążenie demograficzne (obecny bardzo wysoki odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym, który w perspektywie najbliższych lat będzie nieznacznie rosnąć; docelowo bardzo wysoki udział ludności w wieku 80+; stan taki utrzymywać się będzie przez najbliższe 3 dekady) oraz niewystarczająca jakość i dostępność usług publicznych na rzecz osób starszych, w tym usług opiekuńczych (problem samotności, długotrwałej choroby).**

W Kędzierzynie-Koźlu dochodzi do zjawiska charakterystycznego praktycznie dla całej Polski, związanego z dynamicznym przyrostem ludności w wieku senioralnym. Przyczyny tego wynikają ze struktury demograficznej naszego kraju, w tym również miasta i pogłębiane są przez zjawiska odpływu ludności:

1. Przyczyny naturalne związane ze strukturą ludności. Zjawiska demograficzne w ciągu ostatnich lat zachodziły w przestrzeni kraju, jak też miasta bardzo dynamicznie. Związane to było z przechodzeniem do kategorii poprodukcyjnej powojennego wyżu demograficznego. Jednocześnie miasto notuje bardzo wysokie wskaźniki obciążenia demograficznego, tj. wysoki i rosnący udział ludności w wieku poprodukcyjnym. Jest to związane z ubytkiem ludności w wieku produkcyjnym i niskimi wskaźnikami urodzeń. Zjawisko starzejącego się społeczeństwa nie jest zasadniczo problemem w samym sobie. Problemem jest natomiast

duża skala tego zjawiska, połączona z innymi niekorzystnymi zjawiskami, w szczególności odpływem ludności w wieku produkcyjnym. Oznacza to, że zjawisko starzenia się społeczeństwa w Kędzierzynie-Koźlu ma szczególny wymiar, gdyż związane jest z rosnącym obciążeniem demograficznym, które dla Kędzierzyna-Koźle jest bardzo niekorzystne na tle innych miast o podobnej strukturze.

2. Starzejąca się społeczność miasta oraz współwystępująca migracja młodych stwarza sytuację, w której coraz większym deficytem jest i będzie opieki nad osobami starszymi, schorowanymi i niepełnosprawnymi oraz w konsekwencji rozwój poczucia osamotnienia, depresji, spadek dobrostanu seniorów. Za tak dużą dynamiką zmian nie nadążają działania inwestycyjne i organizacyjne, głównie ze względu na szybko rosnące potrzeby. Miasto inwestowało w sferę opieki senioralnej, jednak skala potrzeb przerastała bieżące zdolności finansowe miasta.

➤ **Ograniczony wzrost konkurencyjności lokalnej gospodarki.**

1. Niższa atrakcyjność inwestycyjna miasta względem konkurencyjnych przestrzeni kraju (brak nowych dużych inwestycji, które przyciągają kolejne, ograniczona dostępność komunikacyjna, odpływ wyspecjalizowanej kadry). W Kędzierzynie-Koźlu na tle konkurencyjnych ośrodków, w tym aglomeracji zasadniczo w ciągu ostatnich 10-lat nie zwiększyło się istotnie zatrudnienie, pomimo pozornego spadku bezrobocia (spadło głównie ze względu na ubytek ludności w wieku produkcyjnym). Jednocześnie działające na terenie miasta i jego otoczenia firmy poprawiały swoją konkurencyjność, co widoczne było w dochodach budżetowych miasta. Pytanie odnoszące się do przyszłości - czy przedsiębiorcy z miasta będą w stanie zabezpieczyć się przed deficytem kadr na rynku pracy. Deficyt kadr może wpływać także na postrzeganie miasta przez potencjalnych inwestorów.

2. Miasto posiada znaczny zasób wolnych terenów inwestycyjnych, co stanowi potencjał na przyszłość. Jednocześnie skala i tempo napływu nowych inwestycji do miasta jest nadal niesatysfakcjonująca biorąc pod uwagę uwarunkowania lokalizacyjne miasta i jego infrastrukturę (lokalizacja w kraju, korytarz transportowy, sieć kolejowa, odrzańska droga wodna).

3. Niska aktywność ekonomiczna ludności (odsetek osób aktywnych na rynku pracy) stanowi już barierę rozwoju gospodarczego i zapewne będzie się pogłębiać. Na terenie miasta (dynamicznie od 2018 r.) pojawiają się migranci ekonomiczni (głównie z Ukrainy), jako odpowiedź przedsiębiorców na deficyty kadr na rynku pracy. Na aktywność mieszkańców na rynku pracy wpływać mogą także kwestie związane z opieką nad osobami zależnymi. W mieście notuje się coraz wyższy odsetek osób w wieku senioralnym. Główne przyczyny przyznania pomocy społecznej w Kędzierzynie-Koźlu już dziś to m. in. niepełnosprawność i długotrwała choroba, czyli zjawiska, które powiązane są także z wiekiem. Oznacza to, że miasto, w którym już dziś występuje deficyt osób w wieku produkcyjnym na rynku pracy, zamieszkiwać będzie około 40% osób w wieku senioralnym, z której to grupy część wymagać będzie opieki i pomocy.

➤ **Niski poziom zaufania społecznego.**

1. Niski poziom zaufania społecznego wynika z braku rzetelnej informacji i komunikacji społecznej na wielu wymiarach. Mieszkańcy poszczególnych osiedli niekoniecznie się znają, w niedużym stopniu organizują się, wymieniają pomysły, realizują wspólne inicjatywy. W ten sposób nie przełamuje się bariery komunikacyjnej, nie tylko wśród sąsiadów ale także w wymiarze współpracy i współdziałania – mieszkańcy – miasto – instytucje i organizacje obywatelskie.

2. Niski poziom zaufania społecznego jest charakterystyczny dla Polski i uwarunkowany jest procesami społecznymi oraz historią. Poziom zaufania wg badań CBOS kształtuje się na poziomie 25% (zaufanie do innych ludzi ogółem). Dla porównania poziom zaufania w krajach skandynawskich osiąga 70%. Miasto cechuje się wzajemnym brakiem zaufania pomiędzy mieszkańcami, lokalnymi liderami, władzami miasta, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

3. Na poziom zaufania społecznego w Kędzierzynie-Koźlu wpływ może mieć brak wyraźnie ugruntowanej tożsamości miasta i jego mieszkańców, w tym negatywny wizerunek miasta, który związany jest m. in. z negatywnym postrzeganiem przemian społeczno-ekonomicznych (np. upadek przemysłu stocznioowego), a także wpływem funkcji przemysłowej na jakość życia w mieście (zanieczyszczenie powietrza).

4. Najnowsza historia miasta, która związana była z dużą dynamiką przemian funkcjonalno-przestrzennych i demograficznych, istotnie wpłynęła na brak wyraźnie ukształtowanej tożsamości miasta i jego mieszkańców (napływ ludności po II wojnie światowej, rozwój funkcji przemysłowej, połączenie kilku jednostek przestrzennych w jedno miasto, odpływ migracyjny mieszkańców od początku lat 90-tych). Kędzierzyn-Koźle znajduje się w ciągłej fazie dużych przemian demograficznych, poszczególne osiedla oddalone są od siebie, posiadają funkcje osobnych jednostek osadniczych – co nie sprzyja integracji miasta oraz budowy jego spójnego wizerunku i tożsamości opartej na wyróżniku, ważnym wydarzeniu, inicjatywie, miejscu w przestrzeni miasta.

5. Brak jest wykształconego, historycznego jednego centrum miasta (dwurdzeniowa struktura centrum miasta, którą tworzą „ośrodek staromiejski” w obrębie osiedla Stare Miasto oraz „ośrodek śródmiejski” w granicach osiedla Śródmieście). Brak takiego centrum ma silne skutki w kwestii zachowań ludzi. Mieszkańcy wybierają miejsca, które mogą być takimi centrami, np. galerię handlową, która przejęła rolę centrum i miejsca spotkań.

➤ **Niska jakość oferty mieszkaniowej.**

1. Obecny stan sfery mieszkaniowej w Kędzierzynie-Koźlu wynika z uwarunkowań ukształtowanych przez najnowszą historię miasta. Rozwój funkcji przemysłowej przyciągał nowych mieszkańców. W tym czasie zrealizowano szereg inwestycji mieszkaniowych. Od początku lat 90-tych obserwowany jest ubytek ludności miasta, w szczególności młodych osób. Nowe inwestycje mieszkaniowe związane są głównie z zabudową jednorodziną (w obrębie miasta i jego otoczenia funkcjonalnego). W ciągu ostatnich 10 lat praktycznie nie powstały nowe inwestycje wielorodzinne, prawdopodobnie ze względu na niski popyt oraz występującą podaż mieszkań na rynku wtórnym.

2. Istniejąca zabudowa wielorodzinna, która powstawała z różną dynamiką w czasie (okres przedwojenny, lata 70-te, etc.), charakteryzuje się dość zróżnicowaną jakością. Wynika to ze standardów budownictwa dla poszczególnych okresów oraz stopnia zużycia infrastruktury. Ceny transakcyjne mieszkań na rynku wtórnym (około 2,1 tys. za m²) wskazują, że przeważają zasoby o niskim lub średnim standardzie. Mieszkania takie wymagają z reguły wkładu finansowego (remonty, poprawa funkcjonalności).

➤ **Problemy jakości środowiska, w szczególności jakości powietrza.**

1. Zjawisko niskiej emisji (związane głównie z uwalnianiem pyłów zawieszonych PM10 oraz PM 2,5) generowane aż w 50% przez paleniska domowe, w których pali się paliwami gorszej jakości lub śmieciami. W dużym stopniu jest to uwarunkowane kwestiami ekonomicznymi (tzw. ubóstwo energetyczne, tj. spalaniem paliw najtańszych), jak też

świadomością ekologiczną mieszkańców. Ponadto na zły stan powietrza ma wpływ transport - 12%; przemysł – 12%; rolnictwo – 10-11%.

2. Funkcja przemysłowa, związana z funkcjonowaniem na terenie miasta i poza jego granicami dużych zakładów przemysłowych, które wywierają niekorzystny wpływ na środowisko (w tym m. in. podmioty emitujące benzen).

3. Zmiany klimatyczne, których skutkiem są głównie susze i powodzie (miasto jest szczególnie na nie narażone), w tym również deficyt zasobów wodnych. Miasto nie wykorzystuje wystarczająco wód opadowych. Brakuje systemów małej retencji, które mogłyby zaspokoić bieżącą potrzebę pielęgnacji i ochrony zieleni miejskiej.

Wypracowane przy udziale mieszkańców w trakcie konsultacji społecznych: wizja, misja i cele

Wizja

Kędzierzyn-Koźle w 2030 roku jest miastem ekologicznym i innowacyjnym, kreowanym przez mieszkańców cieszących się z wysokiej jakości oferty pracy, nauki i czasu wolnego. Jesteśmy miastem świadomym zmian klimatycznych i demograficznych. Dziedzictwo przemysłowe oraz walory przyrodniczo-kulturowe są dumą lokalnej społeczności utożsamiającej się z miastem.

Misja

Naszą misją jest zbudowanie pozytywnego wizerunku miasta jako ośrodka ponadlokalnego, w oparciu o konstruktywny dialog wszystkich grup działających na rzecz jego zrównoważonego rozwoju.

Cel strategiczny 1.
Rozwinięta współpraca i partnerstwo na rzecz rozwoju miasta i wspólnot lokalnych.

Cel strategiczny 2.
Nowy wizerunek miasta zielonego, ekologicznego i atrakcyjnego przestrzennie.

Cel strategiczny 3.
Rozwinięta innowacyjna gospodarka oraz usługi miasta, oparte na nowoczesnych technologiach.

Cele operacyjne:
Cel 1.1. Wzrost integracji społecznej.
Cel 1.2. Zwiększenie zdolności finansowania.
Cel 1.3. Rozwój w kierunku dobrego zarządzania.

Cele operacyjne:
Cel 2.1. Podniesienie jakości środowiska.
Cel 2.2. Wzmocnienie ładu przestrzennego.

Cele operacyjne:
Cel 3.1. Wzrost gospodarczy.
Cel 3.2. Rozwój w kierunku miasta inteligentnego.

CEL 1 – ROZWIĘTA WSPÓLPRACA I PARTNERSTWO NA RZECZ ROZWOJU MIASTA I WSPÓLNOT LOKALNYCH

Cel 1.1 – Wzrost integracji społecznej

Przykładowe kierunki działań:

1. Działania na rzecz integracji społecznej – sąsiedzkiej i międzypokoleniowej, polegające na promocji równych szans, odbudowie więzi. Wypracowanie wzorców inspirowanych norweskimi tradycjami „dugnad” dla zapewnienia wysokiej jakości życia społeczności lokalnej, w tym osób wykluczonych, włączenia seniorów i młodych ludzi w życie społeczne.
2. Działania podnoszące atrakcyjność miasta i poprawiające jakość życia ludzi młodych.
3. Opracowanie rozwiązań organizacyjnych, instytucjonalnych, przestrzenno-materialnych dla zwiększającej się liczby seniorów (w tym 80+).
4. Działania wspierające inicjatywy i organizacje społeczne, edukacja dla budowania zaangażowanej i aktywnej społeczności jako gwaranta ciągłości tradycji i tożsamości.
5. Rozwój rekreacji, sportu i kultury przy wykorzystaniu potencjału wody oraz dziedzictwa przyrodniczego, kulturowego i historycznego oraz przy szerokim udziale organizacji pozarządowych.

Cel 1.2 – Zwiększenie zdolności finansowania

Przykładowe kierunki działań:

1. Angażowanie sektora prywatnego, wspólnot i spółdzielni mieszkaniowych w finansowanie inwestycji w mieście – jako działanie komplementarne ze wszystkimi celami rozwojowymi.

Cel 1.3 – Rozwój w kierunku dobrego zarządzania

Przykładowe kierunki działań:

1. Kształtowanie warunków sprzyjających funkcjonowaniu i rozwojowi organizacji pozarządowych oraz grup pozaformalnych.
2. Kompleksowe podniesienie kompetencji kadr (kształcenie podyplomowe/szkolenia) w wymiarze partycypacji i współzarządzania.
3. Działania zmierzające do zwiększenia udziału mieszkańców w podejmowaniu decyzji ważnych dla miasta.
4. Działania zmierzające do poprawy komunikacji między mieszkańcami, miastem i przedsiębiorcami.

CEL 2 – NOWY WIZERUNEK MASTA ZIELONEGO, EKOLOGICZNEGO I ATRAKCYJNEGO PRZESTRZENNIE

Cel 2.1 – Podniesienie jakości środowiska

Przykładowe kierunki działań:

1. Inwestycje w poprawę jakości środowiska, w tym powietrza oraz właściwości biologicznych i hydrologicznych w tym retencja. Rozbudowa miejskich przestrzeni zielonych jako odpowiedź na zmiany klimatyczne.
2. Wieloaspektowe włączenie systemu rzecznoego do struktury funkcjonalnej miasta, integracja z systemem elektromobilności i ścieżek rowerowych.
3. Działania edukacyjne skierowane przede wszystkim do dzieci i młodzieży.
4. Budowanie wielopłaszczyznowej współpracy mającej na celu zagospodarowanie zasobów przyrodniczych zgodnie z potrzebami mieszkańców.

Cel 2.2 – Wzmocnienie ładu przestrzennego

Przykładowe kierunki działań:

1. Rozwój infrastruktury przestrzennej i transportowej w oparciu o korytarz wodny Dunaj-Odra-Łaba oraz łącznik z obwodnicą północną.
2. Działania zmierzające do wzmocnienia rdzeni miejskich, które będą koncentrować funkcje miejskie i mieszkaniowe. Atrakcyjne kwartały śródmiejskie motorami rozwoju i gwarantami budowy marki miasta.
3. Działania zmierzające do poprawy dostępności infrastruktury miejskiej i przestrzeni publicznych dla grup o szczególnych potrzebach i zagrożonych wykluczeniem.

CEL 3 – ROZWINIĘTA INNOWACYJNA GOSPODARKA ORAZ USŁUGI MIASTA OPARTE NA NOWOCZESNYCH TECHNOLOGIACH

Cel 3.1 – Wzrost gospodarczy

Przykładowe kierunki działań:

1. Działania zmierzające do wykorzystania endogenicznego potencjału miasta – systemu rzek i kanałów.
2. Działania zmierzające do budowy infrastruktury okołologicznej i komunikacyjnej związanej z planami budowy korytarza Dunaj-Odra-Łaba.
3. Działania zmierzające do uzbrojenia terenów aktywności gospodarczej wyznaczonych w nowym Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy.
4. Działania zmierzające do przyciągnięcia inwestorów z zakresu nowoczesnych technologii (wykorzystanie terenów inwestycyjnych) oraz ich wsparcie.
5. Działania zmierzające do wzmocnienia i uatrakcyjnienia rynku pracy powiązanego z profilem przemysłowym miasta i jego potrzebami.
6. Kształcenie kadr poprzez tworzenie kompleksowej, branżowej oferty edukacyjnej na poziomie średnim, zawodowym, wyższym.

Cel 3.2. – Rozwój w kierunku miasta inteligentnego

Przykładowe kierunki działań:

1. Działania na rzecz rozwoju miasta inteligentnego, przyjaznego wszystkim grupom społecznym, w tym osobom defaworyzowanym.
2. Działania na rzecz wdrożenia inteligentnego systemu zarządzania miastem, m.in. w obszarze organizacji ruchu, monitoringu jakości powietrza oraz bezpieczeństwa publicznego.
3. Wypracowanie narzędzi technicznych zwiększających partycypację i współzarządzanie w mieście.